

ЗАКОНИ ПРИРОДИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ

Денисенко Ю.М., к. арх., доцент,
Денисенко К.В., здобувач,
Одеська державна академія будівництва та архітектури
greengreen09@mail.ru

Анотація. В статті узагальнюються відомі науці постулати, а також виявляються і чітко формулюються закони, які є основою існування Всесвіту і розвитку будь-яких проявлених феноменів, в тому числі і архітектури. В публікації розглядається закон Еволюції, при чому зазначається, що зміни форм і станів відбуваються не хаотично, а за певними закономірностями: 1. Рух здійснюється завдяки існування закону єдності і боротьби (або вірніше: «взаємодії») протилежностей; 2. Розвиток здійснюється за принципом руху по спіралі, коли періодично виникають повтори попередніх типів феноменів, але на якісно іншому рівні; 3. Все у Всесвіті існує за принципом буття живої істоти: небуття (у проявленому вигляді) – народження – розвиток – пік сили – старіння – смерть (тобто знову небуття в проявленому вигляді).

Ключові слова: архітектура, розвиток архітектури, закони Всесвіту, закономірності розвитку архітектури.

ЗАКОНЫ ПРИРОДЫ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ АРХИТЕКТУРЫ

Денисенко Ю.Н., к. арх., доцент,
Денисенко Е.В., соискатель,
Одесская государственная академия строительства и архитектуры,
greengreen09@mail.ru

Аннотация. В статье обобщаются известные науке постулаты, а также выявляются и четко формулируются законы, которые есть основой существования Вселенной и развития любых феноменов, в том числе и архитектуры. В публикации рассматривается Закон Эволюции, при этом подчеркивается, что изменения форм и состояний происходит не хаотично, а согласно определенных закономерностей: 1. Движение осуществляется благодаря существованию закона единства и борьбы (вернее «взаимодействия») противоположностей; 2. Развитие происходит по принципу движения по спирали, когда периодически возникают повторения предыдущих типов феноменов, но на качественно новом уровне; 3. Все во Вселенной существует по принципу жизни живого существа: небытие (в виде проявленного феномена) – рождение – развитие – пик силы – старение – смерть (то есть небытие в проявленном виде).

Ключевые слова: архитектура, развитие архитектуры, законы Вселенной, закономерности развития архитектуры.

LAWS OF THE NATURE AS BASIS OF DEVELOPMENT OF ARCHITECTURE

Denysenko Iu.M., PhD., Associate Professor,
Denysenko K.V., competitor,
Odessa state academy of construction and architecture
greengreen09@mail.ru

Abstract. Relevance of this work is in identification of laws of existence and development of the Universe. It is necessary for timely correction of the direction of the movement of a civilization. The modern civilization, which is based on materialistic ideology, has the threat not only for health of the person and for the nature, but also for possibility of their existence in the future. The analysis of historical and architectural processes, search of laws of development of architecture and society (as the best example of material culture) are one of the main tasks of the modern theory of architecture.

Continuations of search of laws of existence and development of the Universe are the purpose of this work. These laws - are the basis for development of any processes, and for development of architecture too.

Problems of this work are: 1. Synthesis of laws of the Universe which are already known to science; 2. The exact description of laws of the Universe which provide functioning of the Law of Evolution.

Laws of existence of the Universe which influence development of any phenomena, and architecture are object of research.

Influence of laws of the architecture on the development of the architecture and of the other phenomena is a subject of this research.

Widely known methods of scientific researches (the analysis, synthesis, induction and deduction) are used in this research.

In article the facts known to science are generalized, and also laws which are the basis of existence of the Universe and development of any phenomena, including architecture are precisely formulated.

In the publication the Law of Development is in details considered. And thus it is emphasized that changes of forms and states occurs not chaotically, but according to certain laws:

1. The law of Development can be thanks to existence of the law of unity and fight (to tell more correctly not "fight", but "interaction");

2. Development happens according of the principle of the movement on a spiral that periodically repeats the previous types of the phenomena, but at qualitatively new level;

3. Everything in the Universe exists under laws of life of the living being: a non-existence (in the form of the material phenomenon), the birth, development, the maximum force, aging, death.

Keywords: architecture, development of architecture, Laws of the Universe, Laws of development of architecture.

Науковою проблемою є відсутність чіткого розуміння основ і закономірностей розвитку Всесвіту, а також пов'язаних з ним будь-яких явищ, взагалі, і архітектури, зокрема.

Актуальність роботи полягає у необхідності виявлення і чіткого формулювання законів і закономірностей існування і функціонування Всесвіту з метою своєчасного коригування руху цивілізації, яка в силу існуючих грубоматеріальних парадигм буття своїм неконтрольованим незупинним рухом несе загрозу не лише здоров'ю людей і стану природи, але й самому їх існуванню.

Аналіз історико-архітектурних процесів, пошук певних закономірностей розвитку суспільства і архітектури, як найбільш показового явища матеріальної культури, є одним з найголовніших завдань сучасної теорії архітектури.

Аналіз останніх публікацій. Робота спирається на досягнення філософії [1, 2], на наукове переосмислення релігійних та езотеричних постулатів [3], а також продовжує серію публікацій [4], присвячених виявленню законів і закономірностей функціонування Всесвіту, розвитку будь-яких феноменів, взагалі, і архітектури, зокрема.

Метою даної роботи є продовження пошуку законів і закономірностей, які є основою розвитку будь-яких процесів, взагалі, і архітектури, зокрема.

Завданням роботи є узагальнення відомих науці постулатів, виявлення і чітке формулювання законів, які є основою існування Всесвіту і розвитку будь-яких проявлених феноменів, в тому числі і архітектури.

Об'єктом дослідження є закони існування Всесвіту, які впливають на розвиток будь-яких явищ, в тому числі й архітектури.

Предметом дослідження є закони Всесвіту, які є основою розвитку проявлених феноменів, в тому числі і архітектури.

Зв'язок теми з науковими програмами. Робота виконана у зв'язку з комплексними планами НДР Одеської державної академії будівництва та архітектури, згідно наукової теми кафедри основ архітектури та дизайну архітектурного середовища «Закономірності розвитку архітектури і формування архітектурного середовища».

Вступ. Використовуючи такі відомі всім методи, як аналіз і синтез, індукція і дедукція, приходимо до висновку, що всі проявлені форми у Всесвіті існують відразу на трьох рівнях: на духовному (який несе інформацію і внутрішній імпульс до проявлення і розвитку); на енергетичному (завдяки якому взагалі існує можливість зчіплювання окремих частин, створення і еволюційні зміни форм і станів, та різних ступенів їх оживлення) і зрозуміло, на матеріальному, фізичному рівні, тобто на рівні втіленого існування і розвитку форм (згідно езотеричних постулатів, розвиток можливий лише під час існування в матеріальному світі).

До речі, лінгвістичний аналіз вказує нам, що українське слово «втілення» («ввести в тіло», тобто реалізувати ідею на рівні матерії) і російське слово «воплотить» (тобто «ввести у плоть, у тіло») також чітко вказують нам на механізм створення чого-небудь шляхом реалізації ідеї її втіленням в матеріальній формі.

Сам процес проектування і створення архітектурних об'єктів (як і будь-яких інших феноменів) також уявляє собою процес зародження ідеї (яка може залишитись на рівні лише розумової конструкції, а може бути оформлена у вигляді осяжного проекту, тобто зображень, креслень, макету [5, с. 233]), і втілення цієї ідеї в матеріальні феномени (будівлі, споруди) шляхом певних затрат розумової і фізичної енергії. Використовуючи метод аналогії можливо зазначити, що процес проектування (ідея втілення → енергія → матеріальне втілення) підтверджує вірність так званого закону першого порядку [4] Всесвіту, який вбачає процес народження і існування Всесвіту за схемою: ідея проявлення → енергія → проявлений матеріальний феномен.

Всі існуючі форми матерії в космосі складаються з певних елементарних частинок, які створюють певні форми лише завдяки наявності з'єднуючої, коригуючої чи навіть руйнуючої енергії. Ці частинки можуть мати різні ступені загушеності і, ймовірно, мають єдине першоджерело, з яких вони вийшли. Звідси витікає відомий в езотеричній літературі постулат, що і духовний, і енергетичний, і фізичний рівні ми можемо вважати різними рівнями чи формами матерії, чи, навпаки, різними рівнями загушеності духу, тобто різними видами втілення первородної ідеї, бо в основі є один і той же матеріал (першоматерія), лише ступінь загушеності цього матеріалу дуже різний [3, с. 79].

Слідкуючи за аналогією, можливості існування одного і того ж матеріалу в різних станах (тобто в різних ступенях загушеності) дуже легко спостерігати на прикладі води: лід (твердий стан, відповідний матеріальному рівню), рідина (рідкий стан, відповідний енергетичному рівню (саме у стані рідини вода, як і енергія, дає життя і насичує його) і пароподібний (газоподібний) стан води, у вигляді пару (який асоціюється з духовним рівнем першоматерії, тобто з духом). Дане порівняння не є прямим доказовим фактом існування першоматерії, загальної для всього, але на гіпотетичному рівні показує можливість такого існування.

Різновиди втілених форм, як зазначалось [4], виникають внаслідок бажання Абсолюту (Ідеї) до свого самовідчуття і самопізнання, що не можливо зробити без втілення. Самопізнання є процесом розкриття своїх можливостей за рахунок постійних змін форм і станів, що є можливим завдяки існуванню механізму і закону руху (тобто закону еволюції, закону постійної зміни форм).

При чому, зміни форм і станів відбуваються не хаотично, а за певними закономірностями:

По-перше, *рух здійснюється завдяки існуванню Закону єдності і боротьби* (або вірніше: «взаємодії») *протилежностей*: у Всесвіті все має як свої крайні позиції, які найкраще характеризують той чи інший феномен (день і ніч, добро і зло, життя і смерть, чорне та біле і т.ін.), так і певні перехідні позиції. І можливо перерахувати безліч прикладів перехідних форм, які можуть існувати між крайніми полюсами будь-яких бінарностей. «Бінарний (англ. binary, нім. binär) — подвійний, двоїстий, той, що складається з двох частин» [6]. Бінарність всіх проявів Всесвіту забезпечує рух, зародження нового, розвиток і саму еволюцію.

З нашої точки зору «Закон єдності та боротьби протилежностей» [1] більш доречно назвати «Законом єдності та взаємодії протилежностей», тому що «боротьба протилежностей є лише окремим різновидом взаємодії». І не завжди лише за рахунок боротьби протилежних початків виникає рух, розвиток і зародження нового (наприклад, народження дитини не завжди є результатом боротьби жіночого та чоловічого початків, а більш доречно вказаний процес вважати результатом їх взаємодії; чи зорганізовані чорні та білі плями графічної композиції створюють контрастну гармонію твору мистецтва також не за рахунок боротьби, а за рахунок взаємодії різних за формою, за розміром та за кольором плям (рис. 1, 2).

Рис. 1. Гармонія вертикалей та горизонталей.

Житловий будинок на Котельнічеському узбережжі. м. Москва.

Арх. Чечулін, А.К. Ростковський.
1937-1952 р.

Рис. 2. Контрастна гармонія рішень фасаду та головного порталу.

Будівля ЮНЕСКО в Парижі.

Арх. М. Брейер, П. Зерфюсс і П. Нерві.
1952-1958 гг.

Згідно К. Денисенко такі прояви полюсів бінарності, як «жіноче» та «чоловіче», мають дуже важливе значення для розуміння закономірностей розвитку архітектури. Виходячи з трирівневої структури Всесвіту [4, 7], проявлення Всесвіту необхідно розглядати, як взаємодію чоловічого початку (духу) і жіночого початку (енергії), завдяки яким народжується їх творіння, дитина (матерія). Таке, чи подібне трактування виникнення проявленого світу відображено в різних релігійних, езотеричних і філософських трактатах. Навіть трійстий Бог християнства уособлений Богом – батьком, Святим духом і їх матеріальним творінням: сином. Святий дух в християнстві красномовно уособлює собою зазначену вище «Енергію». Тобто, християнська Свята Трійця: «Бог-Батько – Святий дух – Син» підтверджує вірність постулату трійстої структури Всесвіту, як триєдності Духу, Енергії та матерії.

Тому зародження і народження (проявлення) будь якого феномену, в тому числі й архітектури, є результатом взаємодії чоловічого і жіночого початків (а саме проявлення необхідно розглядати, як результат творіння, як дитину взаємодіючих початків). Крім того, необхідно зазначити періодичне домінування яскраво виражених жіночих чи чоловічих принципів існування суспільства і принципів формотворення містобудівних комплексів, архітектурних об'єктів, декору, та інших проявів матеріальної і нематеріальної культури. Наприклад, стиль бароко своїм тяжінням до пишної орнаменталізації є явно жіночим стилем, в

той час, як чіткі, конкретні форми класицизму є втіленням чоловічих принципів формотворення.

По-друге, *розвиток здійснюється за принципом руху по спіралі, коли періодично виникають повтори попередніх типів феноменів, але на якісно іншому рівні*. Фактично можливо прослідкувати періодичне повторення принципів формотворення в архітектурі, дизайні та інших видах матеріальної і нематеріальної культури, наприклад у чередуванні домінування то жіночих, то чоловічих характеристик форми, кольору, функцій і т. ін. На рис. 3, 5, 7, як приклад, чередування ордерної балково-стійкової системи в римські часи, в період Французького ампіру, а пізніше в епоху Сталінського чи Гітлерівського ампіру, чи в наш час. При чому захоплення ордерною системою змінюється періодами відмови від використання греко-римських ордерних принципів формоутворення архітектурних об'єктів (рис. 4, 6, 8).

Рис. 3. Пантеон, Рим, арх. Арх. Аполлодор из Дамаска, 126 р. до н.э. →

Рис. 4. Бамбергский кафедральный собор Святого Петра і Святого Георгія. 1004-1217 рр. →

Рис. 5. Церква Сен-Мадлен - церква Святої Марії Франція, Париж. Арх. Б. Віньон, Ж.Ж. Бове. 1807-1842 рр. →

Рис. 6. Нова Кірха м. Одеса 1895-1897 рр. →

Рис. 7. Будинок на вул. Мохова. м. Москва. Арх. Іван Жовтовський →

Рис. 8. Штаб-квартира Fuji TV Арх. Кэндзо Тангэ 1996 р.

По-третє: *все у Всесвіті існує за принципом життя живої істоти: небуття (у проявленому вигляді) – народження – розвиток – пік сили – старіння – смерть (тобто знову небуття в проявленому вигляді)*. Народження, існування та загибель будь якого феномену (держави, архітектурного стилю, окремого архітектурного чи якогось іншого рукотворного чи нерукотворного об'єкту) є красномовним доказом зазначеного твердження. Як декілька прикладів: доля Готелю "Імперіал" (Спартак) в м. Одеса, арх. Ф.В.Гонсіоровський, 1875 р. (рис. 9, 10) і всіма званої в Одесі та за межами міста Кірхи (рис. 11-13).

Рис. 9. Фотографія "молодої" будівлі готелю "Імперіал" кінця XIX ст.

Рис. 10. Фотографія будівлі на початок XXI ст., де зафіксовано "хворий" стан вже "старого" за віком і занедбаного готелю, який на даний час вже не існує і на його місці знаходяться торговельні ряди з дрібницями для туристів

Рис. 11. Фото нової Одеської Кірхи 1895-1897 рр.

Рис. 12. «Хвороба» Кірхи наприкінці XX – на початку XXI ст.

Рис. 13. "Реанімована", реставрована і одночасно реконструйована Кірха з добудовою сучасних форм в алтарній частині (2005-2010 рр.).

Досліджуючи чисельні фактори (причини), що впливали чи впливають на різні процеси, в тому числі і на процеси розвитку архітектури, дизайну, мистецтва чи будь які інші, приходиш до висновку, що більшість факторів, що пов'язані з життєдіяльністю людей (і соціальні, і релігійні, і етнічні, і історичні, і навіть технологічні та економічні, як і чисельні інші, мають загальний корінь). Можливо вказати на соціальну формацію (організаційно-ідеологічний фактор). Але соціальна формація не є визначальною системою, з якої все починається і процес виникнення і існування соціальної формації є результатом більш глибоких причин. В результаті подальшого аналізу приходиш до висновку, що більш глибокими причинами перерахованих факторів впливу, пов'язаних з життєдіяльністю людей, є принципи існування суспільства. Принципи існування суспільства є сукупністю принципів існування більшості індивідумів згідно певної фази розвитку суспільства. Ця

фаза розвитку проходиться суспільством, як і будь яким індивідуумом, згідно встановленого космосом певного порядку. Цей порядок є слідством реалізації космічних законів і сама зміна якостей і рівнів розвитку як суспільства, так і індивідуума забезпечує виконання Закону проявлення космосу посередництвом вічної зміни форм і якостей проявленої матерії.

Тобто на основі аналізу великої кількості всіх існуючих факторів впливу на ті чи інші процеси, приходиш до висновку, що всі фактори можливо виділити в дві великі групи: *природні фактори* і *антропогенні фактори* (які з розвитком цивілізації мають все більше значення). І людство, і природа, знаходячись в тісній взаємодії, весь час еволюціонізують, змінюються і створюють різні форми проявленого матеріального світу, що є метою проявлення космосу і результатом дії космічних законів, про які зазначалось в даній і попередній публікації авторів [4].

Висновки. Розвиток всього проявленого здійснюється за певними об'єктивними законами існування Всесвіту. Розвиток, еволюція, рух здійснюються завдяки існуванню Законів: Закону єдності та взаємодії протилежностей, Закону чередування домінувань бінарних полюсів феноменів, Закону еволюційного руху за спіраллю, та Закону існування всього у Всесвіті за принципом життя людини: (небуття (у проявленому вигляді) – народження – розвиток – пік сили – старіння – смерть (тобто знову небуття у проявленому вигляді)). Дію перерахованих Законів Всесвіту ми можемо спостерігати на прикладах існування і розвитку як окремих людей і людських суспільств, так і на прикладах існування і розвитку архітектури, як одного з найбільш потужних пластів матеріальної культури, створеної людьми, яка є яскравим відображенням рівня розвитку, рівня розуміння і рівня можливостей людей певного періоду історії.

Науковою новизною є чітке формулювання Законів існування Всесвіту, завдяки дії котрих виникає і розвивається архітектура, а також пропозиція автора замінити формулювання "Закону єдності та боротьби протилежностей" на формулювання "Закон єдності та взаємодії протилежностей". За допомогою ілюстративного матеріалу доведено вплив виявлених Законів Всесвіту на процеси формотворення та існування об'єктів архітектури.

Література

1. Ракитов А.И. Философия. Основные идеи и принципы: Попул. Очерк / А.И. Ракитов, В.М. Богуславский, В.Е. Чертихин, Г.И. Эзрин. – М.: Политиздат, 1985. – 368 с.
2. Бичко І.В. Філософія: підручник / І.В. Бичко, І.В. Бойченко, В.Г. Табачковський та ін. – К.: Либідь, 2001. – 408 с.
3. Клизовский А. Основы миропонимания новой эпохи. В 3-х т. / А. Клизовский. – 2-е изд., испр. – Т.2. – Рига: Виеда, 1991. – 269 с.
4. Денисенко Ю.Н. Факторы, влияющие на особенности формирования архитектуры и архитектурной среды, как объект исследования / Ю.Н. Денисенко, Е.В. Денисенко // Вісник Одеської державної академії будівництва та архітектури: Збірник наукових праць ОДАБА. Випуск № 55 // Під редакцією Дорофєєва В.С. – Одеса: Зовнішрекламсервіс, 2014. – С. 93 – 96.
5. Мардер А.П. Архітектура: Короткий словник – довідник / А.П. Мардер, Ю.М. Євреїнов, О.А. Пламеницька та ін.: за заг. Ред. А.П. Мардера. – К.: Будівельник, 1995. – 335 с.
6. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бінарний>. - 06.04.2016 р.
7. Корнеев С.С. Классификация и интегральная природа потребностей человека / С.С. Корнеев, В.А. Уженцев // Практические аспекты менеджмента: Сб. ст. по материалам I межд. заочной науч.-практ. конф. – Новосибирск: Изд. АНС «СибАК», 2015 – С. 10 – 16.